

§ 222

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Johanna Nuortevan ym. valtuustoaloitteeseen koulujen pihojen kartoittamiseksi ja tarvittavien parannusehdotusten laatimi- seksi

HEL 2018-009103 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää valtuustoaloitteessa esitettyä koulujen pihojen tarjonnan kartoitusta ja sen pohjalta laadittavaa kehittämissuunnitelmaa yhteistyössä toimialojen välillä hyvänä asiana.

Liikkumisen puutteesta on tullut keskeinen terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä heikentävä tekijä kaiken ikäisillä. Vaikka liikunta on suhteellisen suosittu vapaa-ajan harrastus, arkielämästä on samanaikaisesti tullut istuvaa. Luontainen liikkuminen on vähentynyt olennaisesti.

Vain noin kolmannes peruskouluikäisistä lapsista ja nuorista täyttää ikäryhmälleen asetetut liikuntasuosituksot, alakoulussa osuus on noin 40 % ja yläkoulussa noin 15 %. Kouluikäiset lapset ja nuoret viettävät valveillaoloajastaan noin 7,5 tuntia paikallaan joko istuen tai makuulla. Liikunta ja liikkuminen vähenevät ratkaisevasti iän myötä: yläkoululaiset harrastavat ja liikkuvat vähiten ja istuvat eniten. Edes kaikki säännöllistä, ohjattua liikuntaa harrastavat lapset eivät liiku terveytensä kannalta riittävästi.

Liian vähäisen liikkumisen seuraukset ovat vakavia. Liikkumisen puute on maailmanlaajuisesti jo neljänneksi yleisin taustatekijä pitkäaikaissairauksien aiheuttamiin kuolemantapauksiin. Muita seurauksia ovat muun muassa fyysisen kunnan ja toimintakyvyn heikkeneminen, tuki- ja liikuntaelinongelmat, ylipaino, tyypin 2 diabetes, sydän- ja verisuonisairaudet sekä mielenterveys- ja uniongelmat. Liikkumattomuuteen kytkeytyvien kansantaloudellisten kustannusten on arvioitu Suomessa olevan vuosittain vähintään 3,2 miljardia euroa.

Arki- ja hyötyliikkumisen lisääminen on mahdollista kehittämällä niitä arkiympäristöjä, joissa ihmiset elävät. Näistä merkittävimpiä ovat julkinen tila, julkinen liikenne, varhaiskasvatus, koulu, työpaikat ja vanhuspalvelut. [Tutkimusviitteet liikkumisohjelman projektisuunnitelmasta: ks. mm. Helajärvi Harri, Lindholm Harri, Vasankari Tommi ja Heinonen Olli J. (2015); Husu, Pauliina (ym.) (2018).; Itkonen Hannu, Lehtonen Kati ja Aarresola Outi. (2018); Kokko Sami & Mehtälä Anette (toim.) (2016).;]

Vasankari Tommi & Kolu Päivi (toim) (2018); World Health Organization (2017).]

Koulupihojen kehittämisessä liikkumiseen ja toiminnallisiin leikkeihin innostaviksi on nähty monenlaista hyötyä. Piha on keskeinen liikkumisympäristö koululaisten arkipäivissä ja iltapäivätoiminnassa. Koulujen pihojen monimuotoisuus lisää osaltaan myös asuinalueiden viihtyisyyttä. Monikäyttöiset koulujen pihat voivat parhaimmillaan olla hyvinkin kiinnostavia kaupunkitiloja asuinalueiden arkiympäristöissä ja lisätä sellaisina kaupunginosien elävyyttä, omaleimaisuutta ja turvallisuutta. Helposti saavutettavina, avoimina lähiliikunta- ja leikkipaikkoina koulujen pihat edistävät myös asukkaiden yhdenvertaisuutta ja luovat edellytyksiä asukkaisen omatoimiselle liikkumiselle, kohtaamiselle ja hyvinvoinnille.

Kaupunkistrategian mukaan ”kaupunkiympäristöä sekä liikunta- ja kulttuuritarjontaa kehitetään liikkumiseen ja arkiaktiivisuuteen kannustavaksi tasapuolisesti eri kaupunginosissa. Lapsia ja nuoria liikutetaan yhä enemmän kiinteänä osana heidän arkeaan varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Kaupunkia suunnitellaan ja rakennetaan tavalla, joka ottaa erilaiset käyttäjät huomioon.”

Kaupunkistrategian kärkihankkeen, liikkumisohjelman, tavoitteena on saada kaupunkilaiset liikkumaan enemmän ja istumaan vähemmän. Päämääränä on, että liikkuminen Helsingissä on helppo, sujuva ja houkutteleva arjen valinta. Jo vähäisellä arki- ja hyötyliikkumisella on terveyttä ja hyvinvointia edistäviä vaikutuksia erityisesti niiden henkilöiden osalta, jotka liikkuvat vähän.

Koulujen pihojen tilannetta liikkumisen näkökulmasta on kartoitettu valtakunnallisesti kolmella tavalla. Kaikissa seuraavissa tiedonkeruissa Helsingin tilanne on kansallista keskiarvoa heikompi:

1. THL:n ns. TEA-viisari (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämä valtakunnallinen terveyden edistämisen aktiivisuuden mittari) vuosina 2014, 2016 ja 2018. Koululle suunnattu kysymys: Koulun piha on liikkumiseen innostava lähiliikuntapaikka, jota hyödynnetään myös koulupäivän ulkopuolella (Kyllä/ei). Helsingissä 69 prosenttia (valtakunnallisesti 77 %) kouluista vastasi kyllä vuonna 2018.
2. Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisema opinnäytetyö vuodelta 2016, jossa Helsinki sai pisteet 1,97/4. Osa-alueina arvioitiin mm. pihan yleinen tila, kenttä, koripallokorit, jalkapallomaalit, keinut ja kiipeilytelineet. Arvio perustuu rehtorien itse antamaan pisteytykseen.

3. Liikkuva Koulu -ohjelman nykytilan arviointi, jonka kaikki ohjelmaan rekisteröityneet koulut täyttävät säännöllisesti. Nykytilan arvioinnissa kouluja pyydetään mm. arvioimaan asteikolla 0–4, onko koulun pihalla pelialue ja riittävästi muita toiminnan paikkoja ja onko pihan virikkeellisyttä lisätty koulun omilla toimilla.

Helsingin kaupungilla on noin 100 hallinnollista koulua. Rakentamisohjelman mukaisiin perusparannushankkeisiin sisältyy myös kiinteistöön kuuluvan pihan perusparantaminen. Liikunta- ja leikkitarpeiden lisäksi suunnittelussa otetaan huomioon huollon tarpeet ja toimintojen integroiminen turvallisesti ja terveellisesti. Erityisesti osakorjauksin kunnostetuissa kouluissa sekä kohteissa, joiden elinkaaren mukainen todennäköinen perusparannus tulee ajankohtaiseksi talousarvion kymmenen vuoden suunnitelmakauden jälkeen, voidaan tunnistaa sekä teknistä kunnostamista että erityisesti liikunta- ja leikkiolosuhteiden parantamista tarvitsevia pihvoja.

Liikkumishjelman toimenpiteeksi on kirjattu: ”Koulujen pihvoja kehitetään liikkumiseen innostaviksi. Pihojen toiminnallisuus ja monikäyttöisyys kartoitetaan hyödyntämällä mm. Etelä-Suomen Aluehallintoviraston koulupihojen kartoitusta ja Liikkuva Koulu -ohjelman koulujen nykytilan arviointia. Kunnostustoimenpiteistä tehdään aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan välituntiliikkumisen, oppituntien, ilta- ja harrastuskäytön tarpeet sekä lasten, nuorten ja perheiden omatoimisen käytön edellytykset myös koulupäivien ulkopuolella. Kymmenen koulun pihan liikkumisolosuhteita parannetaan vuodelle 2019 myönnetyllä lisärahoituksella.” Tämän toimenpiteen toteuttaminen vastaisi suurelta osin aloitteessa esitettyihin tavoitteisiin. Näiden toimenpiteiden vaatimien resursoinnin ja investointien lisäksi tulee varautua käyttötalouden ylläpitokustannuksiin.

Selvitys koulupihojen liikunnallisuuden tilasta on mahdollista laatia jo olemassa olevien tiedonkeruiden (TEA-viisari, Liikkuva koulu -nykytilan arviointi ja AVI-selvitys) sekä kaupungin toimialoilla olevan muun tiedon perusteella. Myös koululaisilta itseltään on kysytty näkemyksiä koulujen liikunnallisuuden tilasta mm. LIITU-tutkimuksessa 2018, ja jonka tulokset raportoidaan myöhemmin. Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on tuottanut kaupunkilaisprofiili-työkalun, jota voidaan soveltaa erityisesti liikkumisen esteiden ja motivaatioiden kartoitukseen.

Selvityksen perusteella laaditaan kunnostustoimenpiteiden aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan toteutettavien parannustöiden alueellinen kattavuus ja tasapuolisuus. Alueelliset lähiliikuntapaikat ja leikkipuistot sekä niiden kunto ja monipuolisuus tulisi kartoittaa myös tässä yhteydessä, sillä yhdessä koulujen pihojen kanssa ne muodostavat

27.11.2018

monille kaupunkilaisille merkittävän arkiliikkumisolosuhteiden verkoston Helsingissä. Tämä kartoitus ja sen avulla tehtävä kehittämissuunnitelma tulisi toteuttaa kulttuurin ja vapaa-ajan, kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialojen yhteistyönä. (Kartoitus vastaisi toteutuessaan myös liikuntapaikkojen ja leikkipuistojen kartoitus- ja kehittämissuunnitelmaa koskevassa valtuustoaloitteessa esitettyihin tavoitteisiin.)

Helsingin liikuntapaikkojen alueellisesta saavutettavuudesta ja optimaalisesta sijainnista on tehty pitkän aikavälin tarkastelu vuonna 2017 (Liikuntapaikkojen saavutettavuus ja optimaaliset sijainnit Helsingissä pitkän aikavälin tarkasteluna, Karvinen 2017; Pro Gradu –tutkielma Helsingin yliopisto, aluetiede). Selvityksessä on mukana myös koulujen piholla olevia lähiliikuntapaikkoja. Selvitystä täydennetään yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialojen kanssa korttelitalojen ja päiväkotien pihojen sekä rakentamisohjelman mukaisesti suunniteltavien hankkeiden osalta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala työstää tältä pohjalta liikuntapalveluiden olosuhteiden selvitystä, joka tuottaa lisää tietoa mm. erilaisten liikkumisolosuhteiden alueellisesta kattavuudesta ja saavutettavuudesta.

Näitä tarkasteluja voitaisiin hyödyntää tehtävässä koulujen pihojen kunnostussuunnitelmassa sekä kymmenen koulunpihan valinnassa, jotta niissä tulisi huomioiduksi myös alueellinen kattavuus ja saavutettavuus pidemmällä aikavälillä. Kunnostettavat koulujen pihat tulisi valita toimialojen yhteistyönä kaikkien edellä esiteltyjen selvitysten tuloksia hyödyntäen.

Käsittely

Esityslistalle merkityn esittelijän Tarja Loikkasen ollessa poissa kokouksesta asian esittelijänä toimi Petteri Huurre.

Esittelijä

vs. liikuntajohtaja
Petteri Huurre

Lisätiedot

Stefan Fröberg, ulkoilupalvelupäällikkö, puhelin: 310 87901
stefan.froberg(a)hel.fi
Tuuli Salospohja, liikuntapalvelupäällikkö, puhelin: 310 87500
tuuli.salospohja(a)hel.fi
Matti Kuusela, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 87783
matti.kuusela(a)hel.fi
Minna Paajanen, projektipäällikkö, puhelin: 040 726 2623
miika.paajala(a)hel.fi
Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö (Kasko), puhelin: 040 7799 579
mauno.kemppi(a)hel.fi

27.11.2018

Jarmo Raveala, yksikön päällikkö, Rya Rakennetun omaisuuden hallinta (Kymp), puhelin: 040 1781 575

jarmo.raveala(a)hel.fi

Liitteet

1 Nuorteva Johanna Aloite Kvsto 29082018 7

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 31.12.2018 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Johanna Nuortevan ja 23:n muun valtuutetun valtuustoaloitteesta, jossa esitetään, että Helsinki kartoittaa koulujen pihojen tarjontaa ja kartoituksen pohjalta laaditaan kehittämissuunnitelma, jotta kaikilla koulujen pihilla olisi toimintaan ja liikuntaa kannustavia rakennelmia ja esimerkiksi pihamaalauksia. Aloite kokonaisuudessaan on liitteenä.

Valtuustoaloitteesta on pyydetty lausuntoa myös kasvatus- ja koulutuslautakunnalta sekä kaupunkiympäristölautakunnalta.

Tätä lausuntoehdotusta on valmisteltu yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialan viranhaltijoiden kanssa.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Tarja Loikkanen

Lisätiedot

Stefan Fröberg, ulkoilupalvelupäällikkö, puhelin: 310 87901

stefan.froberg(a)hel.fi

Tuuli Salospohja, liikuntapalvelupäällikkö, puhelin: 310 87500

tuuli.salospohja(a)hel.fi

Matti Kuusela, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 87783

matti.kuusela(a)hel.fi

Minna Paajanen, projektipäällikkö, puhelin: 040 726 2623

miika.paajala(a)hel.fi

Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö (Kasko), puhelin: 040 7799 579

mauno.kemppi(a)hel.fi

Jarmo Raveala, yksikön päällikkö, Rya Rakennetun omaisuuden hallinta (Kymp), puhelin: 040 1781 575

jarmo.raveala(a)hel.fi

Liitteet

Postiosoite

PL 25401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite

Paavo Nurmen kuja 1 C
Helsinki 25

Puhelin

+358 9 310 1060

Faksi

+358 9 310 87770

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

27.11.2018

Asia/13

1 Nuorteva Johanna Aloite Kvsto 29082018 7

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano